

KALVOLA IITTALAN LASITEHDAS

Rautakautisen kalmiston koekaivaus

Anna-Liisa Hirviluoto 1963

Jat. 22/2 - 64

M

Koekaivauksia Kalvolan Iittalan lasitehtaan maalla 4-7. 6 1963. Paikalta saadut löydöt on numeroitu seuraavasti: KM 15863: 1-5. Kertomukseen kuuluu kaksi karttaliitettä sekä valokuvaliite, jonka filmit on lueteltu seuraavasti: 29140 - 29149. Katso Helmer Salmo, Kalvolan kiinteät muinaisjäännökset 1943, nro 17.

Keväällä 1963 pyysi Hämeen läänin Maanmittauskonttorin maanmittausinsinööri Martti Pajari tietoja mahdollisista Kalvolan kunnan rakennuskaava-alueella olevista muinaisjäännöksistä. Koska Iittalan kylä kuului myös kyseiseen kaavoitusalueeseen, tuli ajankohtaiseksi selvittää, missä määrin jo entuudestaan tunnetulla Iittalan Könnölänniemen raunioalueella on rautakautisia ^{latomuksia}. Tämän johdosta allekirjoittanut suoritti siellä koekaivauksia mainittuna aikana. Iittalan lasitehdas kustansi kaivausten työvoiman.

Könnölänniemen rauniot ovat Iittalan lasitehtaiden maalla (Ahlström oy:n omistuksessa), Iittalan pysäkestä n. 1 km lounaaseen ja lasitehtaasta 350 m samaan ilmansuuntaan, Äimäjärvestä pohjoiseen vajaan 200 m. Muinaisjäännökset ovat tehtaan asuntoalueella, osaksi aukealla viljelemättömällä nurmikentällä, joka viettää heikosti etelään, osaksi puutarhamaassa. Kalmistoaluetta rajoittaa etelässä sosiaalipäällikkö Pollarin asunto piha-alueineen sekä idässä taiteilija Vesannon huvila.

Raunioiden kuvaus:

Raunio 1. Sijaitsee 15 m pohjoiseen sosiaalipäällikkö Pollarin asunnosta, ruohikkorinteellä. Sen lounaislaidassa

kasvaa iso koivu. Raunion koko on 5 x 6 m. Se on kauttaaltaan turpeen peittämä. Kiveyksen saattaa tuntea ainoastaan kohoumina turpeen alta. Reunoilla pilkistää esiin muutamia kiviä. Koekuoppa tehtiin kummun keskivaiheille. Turvekerroksen vahvuus oli 15 cm. Turpeen alta tuli esiin särkyneitä kivenliuskoja. Syvemmällä kivein koko muuttui suuremmaksi. Maanlaatu oli 20 cm:n syvyydessä harmahtavaa, mutta ei laisinkaan nokista. Kun mentiin syvemmälle se muuttui heleänkeltaiseksi hiekaksi. N. 40 cm:n syvyydessä tässä heleänvärisestä maasta löytyi noensiruja ja keramiikkaa (KM 15863:1). Keramiikkaa ja noensiruja löytyi vielä 60 cm:n syvyydestä.

Raunio 2. Sijaitsee 12 m edellisestä etelään, aivan Pollarin asunnon edessä. Raunio on muodoltaan säännöllisen kartiomainen. Sen reunoja kehystää kaunis kiveys. Latomuksen koko on 6.50 x 7.50 m. Siihen tehtiin kaksi koekuoppaa, joista ainoastaan toisesta tavattiin keramiikkaa (KM 15863:2). Raunion kiveys vaikutti löysältä. Koska siitä lisäksi löytyi nykyaikaista keramiikkaa, on syytä epäillä, että rauniota on joskus hajoitettu.

Raunio 3. Sijaitsee rauniosta 1 n. 3 m itään. Sen koko on 4 x 3 m. Se on soikea turpeen ja katajien peittämä latomus, jonka reunoilla on isoja maakiviä. Raunioon ei tehty koekuoppaa.

Raunio 4. Sijaitsee n. 4 m Pollarin asunnosta koilliseen. Se on pyöreä matala turpeen peittämä kivilatomus, jonka keskellä on ilmeisesti sekundäärinen kuoppa. Raunion koko on 6 x 7,30 m. Keskellä tehtiin koekuoppa, josta tuli esiin hiiltä ja keramiikkaa n. 40 cm:n syvyydestä (KM 15863:3).

Raunio 5. Sijaitsee n. 15 m länsi-luoteeseen Vesannon talosta kellarin kupeessa. Se on kauttaaltaan turpeen peittämä ja hyvin vaikeasti eroitettavissa jyrkässä nurmirinteessä. Raunion koko on arviolta 5,20 x 4 m. Päällä kasvaa kataja. Koekuoppa tehtiin 75 cm katajasta kaakkoon. 20 cm:n syvyydestä tuli ainakin 50 saviastianpalaa (KM 15863:4). Kiveys oli erittäin tiivis, litteistä palaneista kivistä ladottu. 20 cm:iä syvemmälle emme päässeet latomuksen tiuhan rakenteen vuoksi. Maanlaatu oli harmahtavaa, ei juuri nokista.

Nrosta 5 n. 2 m etelään on toinen samantyyppinen matala turpeen peittämä raunio.

Raunio 6. Sijaitsee 30 m etelään Vesannon talosta. Kysymyksessä on ilmeisesti luotainen kivikkokumpu. Koekaivaukset olivat tuloksettomia.

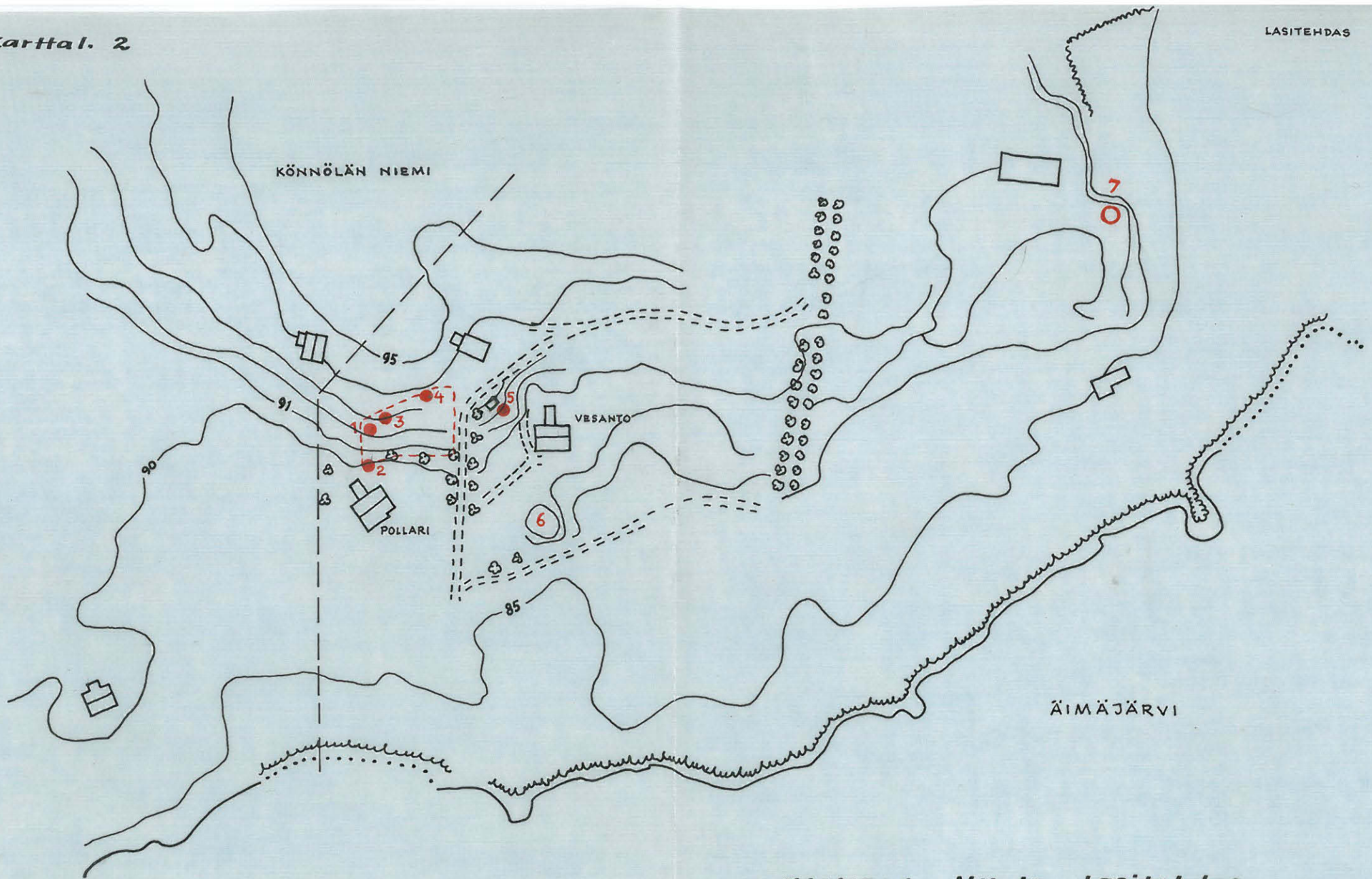
Raunio 7. Sijaitsee Könnölänniemestä n. 250 m koilliseen, n. 25 - 30 m Pietilän talosta kaakkoon, lasitehtaasta lounaaseen runsas 100 m. Raunio on katajia kasvavassa kivikkomäessä, jonka itäreuna putoaa jyrkästi alavalle tasangolle, entiseen Äimjärven lahdelmaan. Matalan raunion koko on 5,50 x 6 m. Sitä kehystää erittäin kaunis kivireunus. Sen keskelle tehtiin koekuoppa, josta löytyi palaneita luita. (KM 15863:5). Kiveyksen rakenne ei ollut hyvä, ~~sekä~~ myöskin maanlaatu oli harmahtavaa. Tämä pani epäilemään raunion esihistoriallisuutta.

Näiden tutkimusten perusteella Iittalan lasitehtaan alueella olevista raunioista huomioitiin ~~ainakin~~ Kalvolan rakennuskaavassa rauniot 1-5 ja raunio 7. Kauniilla katajia kasvaval-

la mäellä sijaitsevat rauniot 1-4 on merkitty kaavaan yhtenäisenä alueena. Suoja-alueen raja on piirretty karttaan 2 katkoviivalla. Kalvo-
lan rakennuskaavaa ei ole vielä vahvistettu.

Helsingissä 21. 3 1964.

Anna-Liisa Hirviluoto
Anna-Liisa Hirviluoto

Kuuluu A-L Hirviluodon
fark. kert. vuodelta 1963.

KALVOLA, Iittala, Lasitehdas

1:2000

Ote rakennuskaavasta

29140

Raunio 1. Poika on bockuspan
kohdalla.

29141

Raunio 3. Faustalla raunio
1.

29142

Raunio 3.

29143

Raunio 3. Faustalla Äimäjärven
selkä.

29144

Raunio 3. Keristeiden takana
raunio 5.

29145

Raunio 4

29146

Raunio 4. Taustalla Timäjärven selkä.

29147

Raunio 4.

29148

Raunio 5.

29149

Kuvan oikeassa laidassa Pietikön talo. Raunio 7 on sen katasaisen mäen laella.